

7. ZARZĄDZANIE I MONITORING REALIZACJI PROGRAMU

7.1. Zarządzanie programem ochrony środowiska

Podstawową zasadą realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Pińczowskiego powinna być zasada wykonywania zadań przez jednostki związane z systemem zarządzania środowiskiem, świadome istnienia programu i ich uczestnictwa w nim. Z punktu widzenia programu można wyodrębnić następujące podmioty uczestniczące w realizacji Programu:

- podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem,
- podmioty realizujące zadania programu,
- podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu,
- społeczność powiatu, jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu.

Pomiar stopnia realizacji celów Programu będzie odbywać się poprzez mierniki. Będą to mierniki związane z poszczególnymi celami. W II Polityce Ekologicznej Państwa do szczególnie ważnych mierników realizacji polityki ekologicznej zaliczono:

- stopień zmniejszenia różnicy (w %) między faktycznym zanieczyszczeniem środowiska a naukowo uzasadnionym dopuszczalnym (ładunkiem krytycznym),
- ilość zużywanej energii, materiałów, wody oraz ilość wytwarzanych odpadów i emitowanych zanieczyszczeń w przeliczeniu na jednostkę dochodu narodowego lub wielkość produkcji (wyrażoną w wielkościach fizycznych lub wartością sprzedaną),
- stosunek kosztów do uzyskiwanych efektów ekologicznych (dla oceny Programów i projektów inwestycyjnych w ochronie środowiska).

Wskaźniki powinny być gromadzone i wykorzystywane do ocen realizacji polityki ekologicznej. Poza wymienionymi wyżej miernikami stosowane są również wskaźniki:

- wskaźniki społeczno-ekonomiczne,
- wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko,
- wskaźniki aktywności państwa i społeczeństwa.

Celem realizacji zadań Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Pińczowskiego jest poprawa stanu środowiska powiatu. Zmiany wartości wskaźników charakteryzujących elementy środowiska będą wymiernym efektem realizacji Programu.

Problemy związane z realizacją Programu ochrony środowiska powinny być rozpatrywane w ramach obrad Rady Powiatu przynajmniej 2 razy w roku.

Podstawą oceny efektywności wdrażania programu ochrony środowiska jest wynik prowadzonego monitoringu. Monitoring dostarcza informacji na podstawie, których można ocenić, czy stan środowiska ulega poprawie czy pogorszeniu.

W pracach kontrolujących wyróżniamy:

- monitoring jakości środowiska,
- monitoring polityki środowiskowej.

Monitoring środowiska powinien być traktowany jako system kontroli stanu środowiska, dostarczający informacji o uzyskanych efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska. Jest także narzędziem wspomagającym prawne, finansowe i społeczne instrumenty zarządzania środowiskiem.

7.2. Monitoring jakości środowiska

Monitoring środowiska może być traktowany jako system kontroli stanu środowiska, dostarczający informacji o efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska. Jest narzędziem wspomagającym prawne, finansowe i społeczne instrumenty zarządzania środowiskiem.

Zakres, sposób i częstotliwość prowadzenia badań monitoringowych jest określony odpowiednimi rozporządzeniami oraz wskazówkami i wytycznymi, dostępnymi w literaturze, z odniesieniem do poszczególnych komponentów środowiska.

Badania stanu środowiska realizowane są w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska koordynowanego przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska. Prace badawcze wchodzi w skład systemu pozyskiwania, gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji o środowisku pozwalającym na ocenę prawidłowości realizowanej polityki ekologicznej. Ocenie podlegają oddzielnie poszczególne elementy środowiska:

- monitoring wód powierzchniowych,
- monitoring wód podziemnych,
- monitoring zbiorników zaporowych,
- monitoring wody pitnej,
- monitoring jakości powietrza,
- monitoring gleb,
- monitoring hałasu,
- i inne.

7.3. Monitoring polityki środowiskowej

Monitoring polityki ochrony środowiska oznacza, że wdrażanie Programu będzie podlegało regularnej ocenie w zakresie:

- określenia stopnia wykonania zadań,
- określenia stopnia realizacji przyjętych celów,
- oceny rozbieżności pomiędzy celami i zadaniami,
- analizy przyczyn powstałych rozbieżności.

Najważniejszym wskaźnikiem osiągnięć powiatu jest monitorowanie stopnia realizacji zadań. Koordynator wdrażania Programu powinien, co dwa lata oceniać stopień wdrożenia Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Pińczowskiego. Wyniki oceny rozbieżności pomiędzy celami i analiza przyczyny tych rozbieżności będą stanowiły wkład do opracowania aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla powiatu pińczowskiego. Istotnym elementem jest rozważenie możliwości stworzenia odrębnego stanowiska pracy przeznaczonego do monitorowania realizacji Programu Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami

Pomiar stopnia realizacji Programu powinien odbywać się poprzez wskaźniki realizacji (mierniki). Mierniki, przydatne przy monitorowaniu polityki ekologicznej powiatu, zestawiono w tabeli 7.1.

Wyróżnia się trzy rodzaje wskaźników (mierników): presji, stanu i reakcji.

Wskaźniki presji wywieranej na środowisko odnoszą się do tych form działalności, które zmniejszają ilość i jakość zasobów środowiska, przy czym możliwe jest rozróżnienie:

- wskaźników presji bezpośredniej, wyrażonej w kategoriach emisji zanieczyszczeń lub konsumpcji zasobów środowiska,
- wskaźników presji pośredniej, opisujących te szkodliwe formy działalności ludzkiej, które w efekcie prowadzą do wywierania presji bezpośredniej.

Wskaźniki stanu odnoszą się do jakości środowiska i jakości jego zasobów; odnoszą się do ostatecznych celów realizacji Programu i powinny być konstruowane w sposób umożliwiający dokonanie przeglądowej oceny stanu środowiska i zmian dokonujących się w czasie.

Wskaźniki reakcji wskazują, w jakim stopniu społeczeństwo zainteresowane jest odpowiedzialnością na stan środowiska; reakcja społeczna dotyczyć może indywidualnych i kolektywnych działań prowadzących do ograniczenia, opanowania lub uniknięcia negatywnego oddziaływania na środowisko, ewentualnie powstrzymanie postępującej już degradacji środowiska.

Tabela 7.1. Mierniki stopnia realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Pińczowskiego na lata 2008 - 2011”.

Dziedzina	Cel	Mierniki
Zasoby przyrodnicze	zachowanie dziedzictwa biologicznego powiatu	<ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia obszarów chronionych; • powierzchnia obszarów objętych programem Natura 2000; • powierzchnia użytków rolnych objętych programem rolno-środowiskowym; • procent zalesienia.
Surowce mineralne	<p>1) oszczędne i racjonalne korzystanie z surowców i zminimalizowanie skutków eksploatacji</p> <p>2) poprawa stanu środowiska naturalnego zmienionego w wyniku działalności górniczej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia nowo udokumentowanych złóż • ilość powierzchni terenów zrehabilitowanych (ha)
Gospodarka wodna	<p>1) uzyskanie zauważalnej poprawy jakości wód powierzchniowych;</p> <p>2) zaopatrzenie w wodę obszarów deficytowych;</p> <p>3) gospodarowanie zasobami wodnymi w układzie zlewniowym;</p> <p>4) zwiększenie stopnia retencji powierzchniowej oraz poprawa ochrony przeciwpowodziowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • jakość wód powierzchniowych, udział wód pozaklasowych (wg oceny ogólnej); • jakość wód podziemnych, udział wód o bardzo dobrej i dobrej jakości; • stosunek długości sieci kanalizacyjnej do wodociągowej; • liczba i powierzchnia wybudowanych i przebudowanych zbiorników retencyjnych; • ilość odprowadzanych ścieków z podziałem na oczyszczone i nieoczyszczone.
Gospodarka odpadami	zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów i wdrożenie przyjętego w „Planie gospodarki odpadami dla woj. świętokrzyskiego” systemu gospodarowania nimi	<ul style="list-style-type: none"> • liczba opracowanych gminnych planów gospodarki odpadami; • liczba opracowanych gminnych programów usuwania wyrobów zawierających azbest wraz z inwentaryzacją • ilość zebranych odpadów komunalnych i przemysłowych • udział procentowy przekazanych na składowiska. • udział procentowy zebranych odpadów w sposób selektywny • udział procentowy odpadów przekazanych do odzysku i recyklingu
Ochrona powietrza	zachowanie dobrej jakości powietrza atmosferycznego na obszarze całego powiatu	<ul style="list-style-type: none"> • wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych; • stopień redukcji zanieczyszczeń; • udział procentowy energii uzyskiwanej ze źródeł odnawialnych.
Zagrożenia gleb	wzmocniona ochrona i racjonalne użytkowanie gleb przydatnych	<ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia terenów zdegradowanych wymagających

	dla rolnictwa z zachowaniem i wzmocnieniem walorów ekologicznych rolniczej przestrzeni produkcyjnej	rekultywacji; <ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia gleb ściśle chronionych wyłączona z produkcji rolnej (ha); • jakość gleb – udział gruntów klasy A,B i C.
Lasy	pełne wykorzystanie możliwości zwiększenie powierzchni leśnej powiatu i zapewnienie właściwego nadzoru nad lasami nie stanowiącymi własności SP	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost lesistości; • opracowanie programu zwiększenia lesistości powiatu; • powierzchnia gruntów porolnych przeznaczonych do zalesienia
Poważne awarie przemysłowe	Zmniejszenie zagrożenia dla mieszkańców i środowiska na skutek awarii przemysłowych i transportu substancji niebezpiecznych	<ul style="list-style-type: none"> • ilość opracowanych zewnętrznych planów operacyjno-ratunkowych; • liczba zdarzeń o znamionach poważnej awarii przemysłowej.
Edukacja ekologiczna	1) podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa 2) stworzenie powszechnego dostępu do informacji o środowisku	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zrealizowanych akcji o charakterze edukacji ekologicznej • ilość uczestników akcji, kampanii, szkoleń i in., • ilość interwencji środowiskowych zgłaszanych przez mieszkańców, • ilość przeprowadzonych działań na terenie powiatu i ich skuteczność (np. liczba gospodarstw ekologicznych, poprawa stanu sanitarnego wsi, stanu czystości rzek, lasów, korzystanie z ekologicznych źródeł energii, itp.).

Bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań przedstawionych w Programie będzie wysokość ponoszonych nakładów finansowych. Uzyskane efekty rzeczowe, zweryfikowane przez ocenę stanu jakości i dotrzymywania norm środowiskowych, dokonaną w ramach systemu monitoringu, ilustrować będą stopień zaawansowania realizacji Programu i umożliwić dokonywanie na bieżąco niezbędnych korekt w tym dokumencie.